

УДК 37.091.33:78-053.4

Ірина Сараєва

ORCID iD 0000-0001-7753-1836

аспірантка кафедри теорії і методики дошкільної освіти
факультету дошкільної педагогіки та психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського,
вул. Старопортофранківська, 34, 65125 Одеса, Україна,
ladybug82@ukr.net

ХУДОЖНЬО-ТВОРЧІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розвиток дитячої творчості є актуальною проблемою сучасної педагогіки, і перед системою освіти постає головна мета виховання в підростаючого покоління творчого підходу до перетворення довколишнього світу, активності і самостійності мислення, що сприяють досягненню позитивних змін в житті суспільства. Формування творчої особистості дитини є напрямом педагогічного процесу, який створює сприятливо-емоційні умови для кожної дитини, забезпечує духовний розвиток та сприяє формуванню художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку. У статті розглядається проблема розвитку дитячої творчості засобами музичного та театрального мистецтва. Підкреслено важливість пізнання дітьми дошкільного віку музичного мистецтва, розкрито структуру музикальності та шляхи її дослідження. Зазначено, що дитина розвивається в процесі музичної діяльності під впливом цінностей музичного мистецтва, спілкування з музикою і дорослими. Представлено особливості особистісно-орієнтованої дошкільної музичної освіти і виховання. З'ясовано, що слухання музики сприяє розвитку художнього смаку та формуванню оцінних суджень. Саме музика дає можливість дитині побачити довколишній світ по-новому, адже різноманітний зміст музичних творів збуджує фантазію, розвиває пам'ять, сприйняття, творчі здібності, збагачує словниковий запас. У статті представлено та подано класифікацію одного зі специфічних видів дитячої активності – театралізованої діяльності, яка пов'язана з драматизацією і грою, містить творче начало і є різновидом художньої діяльності. Представлено інструментальне збагачення емоційної сфери дошкільника в театралізованій діяльності. Окреслені види діяльності мистецької освіти в дошкільному віці, що формують особистість дитини, розвивають її творчі здібності, інтуїтивно спрямовують прояви дитини до оцінно-контрольних дій.

Ключові слова: діти дошкільного віку; музикальність; музична діяльність; театралізована діяльність; театральна-ігрова діяльність.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2021.1.7>

Вступ. Державний стандарт дошкільної освіти зазначає, що дошкільна освіта як перша самоцінна ланка має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, збагачувати знання дитини необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності. Зміст освітньої лінії «Дитина у світі культури» передбачає формування почуття краси в різних її проявах, ціннісного ставлення до змісту предметного світу та світу мистецтва, розвиток творчих здібностей, в результаті чого дитина оволодіває різними видами предметної та художньо-продуктивної діяльності (Базовий компонент дошкільної освіти, 2012, с. 8). Своєчасне спілкування з творами різних видів мистецтва (музичного, театрального, образотворчого, літературного та інших) в період дошкільного дитинства відкриває дитині розмаїтий світ мистецтва, пробуджує творчу активність, розвиває

пізнавальні психічні процеси, впливає на поведінку, надає велику можливість для пізнання прекрасного та розвитку емоційно-естетичних почуттів. З огляду на це набуває актуальності питання розвитку художньо-творчої діяльності дітей дошкільного віку засобами музичного та театрального мистецтва.

Мета статті. Метою статті є висвітлення видів художньо-творчої діяльності (музичної та театральної-ігрової), які використовуються в роботі з дітьми дошкільного віку. Відповідно до мети визначено завдання дослідження: конкретизувати поняття «музична діяльність», «музикальність», «театралізована діяльність», схарактеризувати види музичної та театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.

Методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні методи: аналіз, узагальнення й систематизація наукової літератури для визначення методологічних засад дослідження та ключових понять дослідження.

Аналіз досліджень. Проблема художньо-

творчого розвитку особистості дитини ніколи не втрачала актуальності і знайшла своє відображення у дослідженнях психологів (Л. Виготського, В. Давидова, Д. Ельконіна, Л. Занкова), у творчості видатних педагогів (В. Сухомлинського, К. Ушинського). Значущість дитячої творчості відзначали Г. Костюк, О. Ковальов, В. Мухіна, Б. Теплов, О. Ушакова та ін. Проблеми залучення дітей до активної творчої діяльності, розвитку творчого потенціалу дошкільників плідно досліджували А. Богуш, Н. Гавриш, О. Кононко, С. Ладивір, Т. Поніманська та інші.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень таких науковців, як Л. Артемова, А. Богуш, Н. Ветлугіна, Л. Виготський, Н. Гавриш, Г. Мартиненко, О. Радинова, Б. Теплова, С. Шевчук, С. Шоломович, дозволили нам з'ясувати сутність та зміст основних понять теми.

Результати дослідження. Дієвим засобом розвитку особистості дитини в сучасній системі дошкільної освіти є використання видів мистецтва виконавсько-творчого характеру (музичне, театральне, хореографічне, літературне), які використовуються та запроваджуються інтегровано в художньо-естетичному напрямі. Проблема музичного виховання дітей розкрита в працях таких вітчизняних та зарубіжних учених, як: О. Апраксіна, Н. Ветлугіна, Л. Коваль, М. Монтесорі, К. Орф, О. Рудницька, Г. Падалка, А. Шевчук, Р. Штайнер, А. Щербо, Н. Фоломєєва та інших.

Науковці, які досліджують інноваційні технології Емілія Жак-Далькроза, Карла Орфа, Золтана Кодая, Марії Монтесорі, Шінічі Сузукі в галузі дошкільної освіти (І. Бермес, Т. Войтко, З. Жигаль, Л. Журавська, С. Матвієнко) сходяться на думці, що дієвим засобом розвитку особистості дитини є музичне мистецтво, яке створюється в сприятливому середовищі, із застосуванням новітніх технологій і є інтегруючою ланкою в роботі з дітьми в колі сім'ї (Бермес, 2015; Войтко, 2019; Жигаль, 2018; Журавська, 2017; Матвієнко, 2017).

Мистецтвознавчу сутність музики А. Шевчук (2020) поділяє на мистецтво виражальне (виражає емоції, почуття, настрої), часове або динамічне (протікає у часі), слухове (сприймається людиною за допомогою органу слуху), виконавське (існує лише в мить виконання) (с. 11). Науковець відзначає, що зміст музичної діяльності дітей полягає в сприйманні та виконанні музики, «...зокрема – дитяче музичне виконавство і дитяча музична творчість». Дитяче музичне виконавство та музична творчість здійснюється в слуханні дітьми музичних вокальних та інструментальних творів; виконанні пісень, поспівок, танців, хороводів, музично-рухових ігор, музично-ритмічних вправ, рухливих забав, нескладних музичних п'єс на дитячих музичних інструментах; залученні до музично-дидактичних ігор (Шевчук, 2020, с. 15). Кожен вид музичної діяльності

допомагає дошкільнику глибоко зануритись у світ музичного мистецтва, отримати інформацію про музичні жанри, твори, життя композиторів, музичні інструменти; набути спеціальних знань та навичок у засобах виконавства, розвинути будь-які музичні здібності та набути належних компетенцій. А. Шевчук (2020) зазначає, що «музичний розвиток дитини – процес формування у структурі особистості дитини такої інтегральної якості, як загальна музикальність, спеціальних музичних здібностей сприймання музики, музичного виконавства і музичної творчості (практичні навички, творчі вміння), мистецької активності, основ музичної культури (інтереси, смаки, потреби), естетичного ставлення до музики» (с. 15).

Пізнання музичного мистецтва, на думку О. Радиної (2019), здійснюється через емоційне сприйняття, яке не обмежується емоціями; «...саме сприйняття є провідним видом музичної діяльності» (с. 102). Виконавство та творчість, як зауважила вчена, здійснюються у різних видах музичної діяльності – співах, музично-ритмічних рухах та грі на музичних інструментах, які впливають на музичний та загальний розвиток дітей та слугують засобом розвитку будь-яких музичних здібностей (Радинова, 2019, с. 102).

Проблему здібностей, обдарованості та музичну діяльність досліджував Б. Теплов (1985). Учений уважав основними видами музичної діяльності слухання музики, виконання музики, творення музики. Б. Теплов визначив поняття «музикальність» як комплекс індивідуально-психологічних особливостей, які потрібні для занять саме музичною діяльністю, пов'язані з будь-яким видом музичної діяльності, а «основною ознакою музикальності є переживання музики як вираження певного змісту» (Теплов, 1985, с. 42). Автор сформулював основні теоретичні положення стосовно питання «вродженої музикальності». На його думку, вродженими є тільки задатки, завдяки яким ці здібності розвиваються; здібності розвиваються тільки в процесі виховання та навчання; музикальність людини залежить від її вроджених індивідуальних задатків, яка є результатом розвитку, виховання і навчання; музикальність – це якість, а не кількість (Теплов, 1985, с. 62). Б. Теплов виокремив три основні музичні здібності, які утворюють ядро музикальності: ладове відчуття або емоційний, перцептивний компонент музичного слуху (здібність емоційно відрізнити ладові функції звуків мелодії або відчувати емоційну виразність звуковисотного руху); здібність до слухового уявлення або слуховий, репродуктивний компонент музичного слуху (здібність довільно користуватися слуховими уявленнями, які відображають звуковисотний рух); музично-ритмічне відчуття (здібність активно переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму і точно відтворювати його). Усі ці

три здібності є підґрунтям переживання виразного змісту звуковисотного та ритмічного руху, носіями яких є звуковисотні та ритмічні рухи (Теплов, 1985, с. 211). Учений стверджував, що всі музичні здібності виникають та розвиваються в музичній діяльності дитини, де кожна здібність пов'язана з певним боком музикальної діяльності, яка не може існувати окремо. Б. Теплов уважав, що ранній прояв музичних здібностей залежить не тільки від задатків дитини, а й від музикальності того оточення, в якому дитина проводить перші роки свого життя, а також у результаті планомірної педагогічної роботи (Теплов, 1985, с. 221).

І. Матвієнко (2017) вбачає ефективність розвитку музичних здібностей дітей у врахуванні якісних особливостей музичних здібностей кожної дитини, тому вчена наголошує на своєчасному визначенні педагогами цієї своєрідності. Музичні здібності нерідко проявляються в дитини дуже рано. І. Матвієнко зазначає, що відсутність раннього прояву музикальності дитини ще не є свідченням позбавлення її музичних здібностей, оскільки хід їхнього розвитку дуже індивідуальний. Для того, щоб уникнути помилкових висновків про немусикальність дитини, вчена пропонує робити перевірку здібностей неодноразово. Динаміка оволодіння різними видами музичної діяльності, як зазначає І. Матвієнко, є істотним показником розвитку музичних здібностей дітей дошкільного віку (с. 47).

I. de la Cruz-Pavía, J. Gervain (2021) представляють чотири компоненти музичних здібностей дітей: музичне спілкування, ентузіазм та мотивацію, аналітичне розуміння музики та музичні здібності у вузькому значенні, важливість яких залежить від музичного досвіду (с. 130). Учені А. R. Akimova (2019), I. de la Cruz-Pavía, J. Gervain (2021) наполягають на тому, що для розвитку музичних здібностей дітей потрібно досягати якомога більший спектр навичок, форм поведінки та підкреслюють важливість врахування вже існуючих здібностей у будь-якому типі навчання.

Як зазначає А. Богуш, в дошкільному закладі здійснюється два види музичної діяльності: залучення дітей до мистецтва музики (слухання класичної і сучасної музики, заучування пісень і танців, оволодіння елементарними навичками гри на музичних інструментах) та музично-мовленнєва діяльність (ігри-драматизації у музичному супроводі, народні хороводні ігри із співом, діалогами, рухами, дитячі оперні вистави за казками, розігрування українських народних пісень під музику та заняття у музичному супроводі) (Богуш, 2010, с. 269).

Розглядаючи деякі аспекти зарубіжних педагогічних систем, в основі яких є особистісно-орієнтований підхід до дитини (М. Монтесорі, К. Орфа та ін.), З. Жигаль (2018) виділяє особливості особистісно-орієнтованої дошкільної

музичної освіти і виховання, а саме: музично-освітній процес, який спрямовано на спільне конструювання музичного заняття чи виховного заходу, має базуватися на основі діалогу дитини та музичного керівника; індивідуальний підхід до дітей, врахування їх інтересів, здібностей є складниками засад особистісного музичного навчання і виховання; творчість та актуалізація життєвого досвіду дитини – підґрунтя організації особистісно-орієнтованого дошкільного музичного виховання; врахування педагогом індивідуальної вибірковості дитини щодо виду, змісту і форми музичної діяльності та прагнення самостійно використовувати отримані музичні знання, уміння і навички як в освітньо-виховному процесі, так і поза ним (Жигаль, 2018, с. 62).

Серед усіх розділів музичного виховання С. Шоломович (2000) виокремлює слухання музики, яке є складником усіх видів музичної діяльності: співів, музично-ритмічних рухів, гри на дитячих музичних інструментах. На думку авторки, слухання музики – це окремий, важливий розділ музичного виховання, що має самостійне значення, в процесі якого у дітей розвивається музичне сприйняття, закладаються основи музичної культури, формуються оцінні судження (Шоломович, 2000, с. 36). Вчена зазначає, що «дошкільний період – це не тільки нагромадження уявлень про музичні твори, а й формування здатності узагальнювати, робити висновки, бачити і розуміти в музиці найпростіші причинні зв'язки» (Шоломович, 2000, с. 36). Особливе значення для розвитку художнього смаку в дітей, на думку С. Шоломович, є формування в них оцінних суджень на третьому етапі заняття із слухання музики – закріпленні. Сприймаючи один й той самий твір по-різному, діти його можуть оцінити однаково, тому для повноцінних оцінних суджень вчена пропонує виділяти істотні зміни в музиці, «...прагнути до того, щоб діти пояснювали й обґрунтовували свою оцінку» (Шоломович, 2000, с. 44).

Головним аспектом у музичному розвитку дошкільника І. Романюк (2007) вважає «занурення» дитини у розмаїття музики, щоб учити «жити» нею, ознайомлювати з різними засобами виразності, образними рухами, навчати орієнтуватись у просторі, бачити себе серед інших, бути сприйнятливим до музики, вправним, оптимістично налаштованим; у процесі дорослішання дошкільника ускладнювати запропоновані освітньою програмою музичні твори; використовувати музику в аудіо- та відеозаписах, художню прозу, діафільми, діапозитиви з творами живопису, архітектури, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва; відвідування дітьми оперних та балетних вистав, концертів, музеїв, адже «інтеграція різних видів мистецтв – майбутнє» (Романюк, 2007, с. 13).

S. Koučava (2011) відмічає, що найкращим засобом розвитку та зміцненню соціальних навичок,

відносин між однолітками та збільшення рівня самооцінки в дітей дошкільного віку є інтеграція музичних ігор, пісень, рольових та театралізованих ігор у освітньо-виховний процес щодня (с. 1666).

Вчені В. Raluca, М. Vocos (2012) зазначають, що діти в дошкільному віці виявляють свої почуття у творах мистецтва через почуте та побачене, і для того, щоб розкрити творчі здібності дитини в різних видах мистецької діяльності, вчені пропонують педагогам давати дітям свободу у виборі засобів та форм у видах мистецтва для відтворення перших вражень від довколишньої дійсності, своїх почуттів, емоцій (с. 2249).

Залучення дітей дошкільного віку до мистецтва музики викликає потребу слухати музику, проявляти інтерес і любов до мистецтва музики, а також до власної музичної діяльності; формує елементарні практичні навички дитячого мистецького виконавства (співочі, музично-рухові, музикування, образно-ігрові, хореографічні); розвиває загальну музикальність як сукупність музичних здібностей (емоційний відгук на музику, музичний слух і чуття ритму, музичне мислення, музична уява, музична пам'ять), елементарні акторські здібності під час створення художньо-ігрового образу, розігрування сценічної дії, загальну танцювальність як здатність пластично й музично виразно рухатись; формує оцінне ставлення до творів музичного мистецтва, в кінцевому результаті художньо-продуктивну компетенцію.

Театральна-ігрова діяльність як вид художньої творчості дошкільників. Л. Виготський (2020) уважав драматизацію або театральну виставу близьким до словесної творчості та розповсюдженим видом дитячої творчості. На думку вченого, образ, створений з елементів дійсності, втілюється та реалізується в умовну дійсність; потяг до дії та перевтілення саме в драматичній формі знаходить своє повне здійснення в дійсності (с. 64).

За Базовим компонентом дошкільної освіти (2012), театралізована діяльність є специфічним видом дитячої активності, одним із найулюбленіших видів творчості, яка передбачає поєднання рухів, співу, художнього слова, міміки, пантоміми для створення художнього образу (с. 21).

У дошкільній педагогіці театралізована діяльність визначається вченими по-різному: «театральна діяльність», «театралізована гра» (Л. Артемова), «театралізована діяльність» (А. Богуш), «театральна-ігрова діяльність» (О. Аматыєва), «ігри за сюжетами літературних творів» (Ю. Косенко), «театральномовленнєва діяльність» (Н. Гавриш).

А. Богуш (2010) називає театралізовану діяльність «грою в театр для себе», це підготовка та показ вистав «для глядачів», де в процесі цієї діяльності відбувається знайомство дошкільників з особливим видом праці (актора, режисера та ін.) із застосуванням кращих літературних форм (с. 220).

На думку А. Зозулі (2015), театралізована діяльність сприяє розвитку багатьох сфер життєдіяльності дитини дошкільного віку, а саме:

- інтелектуальної сфери (засобами театру збагачуються знання дитини про театр та людей, які там працюють, вона вчиться порівнювати героїв різних казок, планує власні дії щодо реалізації задуму майбутньої вистави);

- фізичної сфери (залучення дитини до показу окремих дій (з іграшками, персонажами казок), імітації рухів, дій поетичних героїв, використання рухових дій у процесі театралізованих ігор, добір рухів відповідно до характеру персонажа);

- комунікативної сфери (узгодження власних дій із діями інших дітей, участь у спільних із вихователем діях за сюжетами літературних творів, усвідомлення колективного характеру дієтворення);

- морально-вольової сфери (вміння впізнавати героїв та персонажів у знайомих казках, висловлювати своє ставлення до них, робити самостійні оцінні судження, давати морально-етичні та естетичні оцінки, визначати альтернативу в оцінці героїв);

- поведінкової сфери (під час походів до театру дитина опановує правила поведінки в театрі, ідентифікує почуття і вчинки персонажів із власними) (с. 154).

Причиною зближення драматичної форми для дитини, на думку Л. Виготського (2020), безперечно є зв'язок будь-якої драматизації із грою (с. 65). Вчений дійшов висновку у своїх дослідженнях, що саме театральна-ігрова діяльність несе відкриття нового для дитини, і ці відкриття пов'язані з пізнанням авторського задуму та власного ставлення до зображуваних явищ. Цінність театралізованої діяльності полягає в її імпровізаційній сутності, як зазначав Л. Виготський: «Не слід забувати, що основний закон дитячої творчості полягає в тому, що його цінність треба бачити не в результаті, не в продукті творчості, а в самому процесі. Важливо не те, що створять діти, важливо те, що вони створюють, творять, вправляються у творчій уяві та її втіленні» (Виготський, 2020, с. 66).

Н. Гавриш подає таку класифікацію театралізованої діяльності:

- за способом організації (індивідуальні чи колективні ігри),

- за змістом театралізованої діяльності (ігри за сюжетами літературних творів, ігри-драматизації, інсценування);

- за видами ігрового матеріалу (театру ляльок, театр іграшок, пальчиковий театр тощо) (Богуш, Гавриш, Котик, 2010, с. 222).

О. Березіна (2014) вважає, що цінність театралізованої діяльності полягає в її імпровізаційній сутності, тому сюжетно-рольова гра має важливе значення для виникнення у дітей самостійних театралізованих ігор і є своєрідним майданчиком витоку і розвитку театралізованої гри (с. 10).

А. Богуш (2010) подає класифікацію театралізованої діяльності, яка містить засоби організації дітей, зміст театральної діяльності, розмаїття літературних текстів, за якими можуть розіграватися театральні вистави. Серед них учена виділяє ігри-драматизації, імпровізації, інсценівки художніх творів, ігри за сюжетами літературних творів, розігрування потішок, забавлянок, пісень (с. 223). Серед різних видів компетентності художньо-мовленнєвої діяльності, які формуються під час перебування дітей в дошкільному закладі від молодшого до старшого дошкільного віку, А. Богуш (2013) також зазначає формування театральної компетентності, результатом якої є організація дитиною самостійно або за вказівкою вихователя ігор-драматизацій, театралізованих ігор та ігор за сюжетами знайомих художніх творів, активна участь дитини у театралізованих літературних вечорах, ранках, інсценуваннях художніх творів (с. 118).

В умовах сучасності для всебічного розвитку дитини Г. Мартиненко (2018) пропонує цікаві види театралізованої діяльності відповідно до цілей дошкільної освіти. Опишемо деякі з них.

- Театр на фартусі – основою є багатофункціональний атрибут – фартух, у кишенях якого розміщуються декорації та герої казок. За допомогою цього фартуху вихователь розвиває дрібну моторику дітей, яка позитивно впливає на розвиток мовлення.

- Театр на піску – дерев'яний піднос, наповнений піском, та колекція мініатюрних фігур, за допомогою яких дитина відчуває зв'язок з природою, набуває нових знань та вчиться усвідомлювати свої почуття.

- Театр на воді – невеликий надувний басейн, ляльки на нитці або прозорій волосині, щоб не було видно ляльководи.

- Театр дітей-виконавців (театр живої ляльки) – серед них театр масок та театр ляльок-велетнів, де діти мають можливість перевтілитися в героя казки. Цей вид театру можна організувати на заняттях з розвитку мовлення, з ознайомлення з довколишнім світом, природою, а також під час дозвілля.

- Телетеатр – виготовлений із коробки телевізор, де дитина стає телеведучим та демонструє улюблений вид театру, використовуючи ляльок, іграшки або картинки. Використовується в різновіковій групі найчастіше на заняттях з розвитку мовлення, де

значну увагу приділяють монологічному мовленню, в процесі якого дитина вчиться фантазувати та відтворювати свій задум через імпровізацію (Мартиненко, 2018, с. 6).

Для удосконалення системи роботи засобами театралізованої діяльності О. Олійник (2017) пропонує використовувати педагогам у своїй роботі інструментальне збагачення емоційної сфери дошкільника, а саме: розвиток «словника емоцій» у дошкільників шляхом вербального позначення емоцій і почуттів, інтенсивності їх прояву; розвиток здатності розпізнавати емоції, які переживають дорослі та однолітки, розуміти емоційні стани за експресивними ознаками (зчитування емоцій з фото еталона та схематичних піктограм); розвиток здатності доволно виражати задані емоційні стани, дотримуючись певних критеріїв (адекватності, експресивності, пластичності відтворення з активізацією мимічних, пантомімічних та інтонаційних засобів); розвиток здатності до регуляції емоцій, що переживаються, зниження інтенсивності емоційного переживання, стримування та трансформація соціально-регламентованих емоційних проявів (Олійник, 2017, с. 64).

Організація театралізованої діяльності передбачає формування в дітей умінь «входити в образ» та «утримувати» його впродовж усього театралізованого дійства; усвідомлювати мовленнєві та виконавські дії; передавати характерні особливості різних художніх образів; переносити свої уявлення в самостійну ігрову діяльність; прищеплює дітям інтерес до театру як до виду мистецтва.

Висновки. Отже, можна впевнено стверджувати, що залучення дітей дошкільного віку до художньо-творчої діяльності засобами музичного та театрального мистецтва є потужним підґрунтям для становлення та розвитку творчої особистості дитини. У процесі музичної та театральної діяльності дитина стає впевненою у собі, творчо використовує набуті знання й уміння в інших видах діяльності (мовленнєвій, образотворчій), творчо самовиражається, використовує прийоми імпровізації, перевтілення і в кінцевому результаті набуває художньо-продуктивної компетенції.

Перспективи дослідження вбачаємо у формуванні оцінно-контрольних дій у дітей старшого дошкільного віку у музичній та театральній діяльності.

Література

- Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: А. М. Богуш. Київ: Видавництво, 2012. 26 с.
- Березіна О. М. Грайлик. Програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 56 с.
- Бермес І. До питання про історію музичного виховання дітей у сім'ї (зарубіжний досвід). *Молодь і ринок*. 2015. № 8 (127). С. 19–24.
- Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти. Харків: Ранок, 2013. 192 с.
- Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. Київ: Слово, 2010. 310 с.

- Войтко Т. О. Музичний розвиток дітей у системі М. Монтесорі. *Мистецтво та освіта*. 2019. № 1 (91). С. 15–18. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2019-1-4>
- Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте: психологический очерк. Санкт-Петербург: Перспектива, 2020. 125 с.
- Жигаль З. Дошкільне музичне виховання: особистісно-орієнтований підхід. *Молодь і ринок*. 2018. № 12 (167). С. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155442>
- Зозуля А. В. Театралізована діяльність як засіб мовленнєвого розвитку дошкільників. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2015. № 4. С. 151–157.
- Матвієнко С. І. Теорія та методика музичного виховання дітей дошкільного віку. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 297 с.
- Мартиненко Г. В. Театралізована діяльність в дитячому садку. Харків: Основа, 2018. 127 с.
- Музичне виховання у дошкільному навчальному закладі: Збірник методичних матеріалів / Упорядник. І. А. Романюк. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 104 с.
- Олійник О. М. Театральна-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу. Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. 163 с.
- Радынова О. П., Комиссарова Л. Н. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста. Москва: Юрайт, 2019. 296 с.
- Теплов Б. М. Избранные труды: В 2-х т. Т. I. Москва: Педагогика, 1985. 328 с.
- Шевчук А. С. Дитячі розваги і свята (у схемах, таблицях, визначеннях, сценаріях). Тернопіль: Мандрівець, 2020. 336 с.
- Шоломович С., Рудченко І., Зінич Р. Методика музичного виховання в дитячому садку. Київ: Музична Україна, 2000. 246 с.
- Akimova A. R. Individual-topological features of development of musical, artistic and intellectual abilities among pre-school age children. *Music Scholarship*. 2019. № 3. P. 139–149. DOI: <https://doi.org/10.17674/1997-0854.2019.3.139-149>
- De la Cruz-Pavía I., Gervain J. Infants' perception of repetition-based regularities in speech: a look from the perspective of the same/different distinction. *Current Opinion in Behavioral Sciences*. 2021. № 37. P. 125–132. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.11.014>
- Kouvava S. The influence of musical games and role-play activities upon primary school children's self-concept and peer relationships. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2011. № 29. P. 1660–1667. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.409>
- Raluca B., Bocos M. Aesthetic education in Romanian kindergartens diachronic approaches. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2012. № 46. P. 2247–2252. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.463>

References

- Boghush, A. M. (2012). *Bazovyj komponent doshkilnoji osvity [Basic component of preschool education]*. Vydavnytvo. Berezina, O. M. (2014). *Hrailyk. Prohrama z orhanizatsii teatralizovanoi diialnosti v doshkilnomu navchalnomu zakladi [Graylik. The program of organizing theatrical performance in preschool naval education]*. Mandrivets.
- Bermes, I. (2015). Do pytannia pro istoriiu muzychnoho vykhovannia ditei u simi (zarubizhnyi dosvid) [On the issue of the history of musical education for children in a family (foreign experience)]. *Youth and the market*, 8 (127), 19–24.
- Bohush, A. M. (2013). *Movlennieviy komponent doshkilnoi osvity [Movlennvy component of preschool education]*. Ranok.
- Boghush, A., Ghavrysh, N., Kotyk, T. (2010). *Metodyka orghanizaciji khudozhnjo-movlennjevoji dijalnosti ditei u doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Methods of organizing the artistic and creative activity of children from preschool children]*. Slovo.
- Voitko, T. O. (2019). Muzychnyi rozvytok ditei u systemi M. Montesori. [Musical development of children in the system of M. Montessori]. *Mystetstvo ta osvita – Art and education*, 1 (91), 15–18. <https://doi.org/10.32405/2308-8885-2019-1-4>
- Vygotskij, L. S. (2020). *Voobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste [Imagination and creativity in childhood]*. Perspektiva.
- Zhyhal, Z. (2018). Doshkilne muzyчне vykhovannia: osobystisno-orientovanyi pidkhyd. [Preschool music education: personality-oriented approach]. *Youth and the market*, 12 (167), 59–63. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.155442>
- Zozulia, A. V. (2015). Teatralizovana diialnist yak zasib movlennievoho rozvytku doshkilnykiv [Theatrical activity as a means of speech development of preschoolers]. *Naukovi zapiski Nizhins'kogo derzhavnogo universitetu imeni Mikoli Gogolya. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 4, 151–157.

- Matviienko, S. I. (2017). *Teoriia ta metodyka muzychnoho vykhovannia ditei doshkilnogo viku [Theory and methodology of musical education for children of preschool viku]*. NDU im. M. Hoholia.
- Martynenko, Gh. V. (2018). *Teatralizovana dijajlnistj v dytjachomu sadku [Theatricalization of activity in a child's cage]*. Osнова.
- Oliinyk, O. M. (2017). *Teatralno-ihrova diialnist v umovakh doshkilnogo navchalnogo zakladu [Theatrical and game activity in the conditions of preschool educational institution]*. Voloshchuk V. O.
- Radynova, O. P. (2019). *Teorija i metodika muzykal'nogo vospitaniia detej doshkol'nogo vozrasta [Theory and methods of musical education of preschool children]*. Jurajt.
- Romaniuk, I. A. (2007). *Muzychne vykhovannia u doshkilnomu navchalnomu zakladi: Zbirnyk metodychnykh materialiv [Musical education in a preschool educational institution]*. Mandrivets.
- Teplov, B. M. (1985). *Izbrannye trudy [Selected works]*. In 2 Vol. Vol. 1. Pedagogika.
- Shevchuk, A. S. (2020). *Dytjachi rozvaghly i svjata [Children and saints]*. Mandrivecj.
- Sholomovych, S., Rudchenko, I., Zynych, R. (2000). *Metodyka muzychnogho vykhovannja v dytjachomu sadku [Methods of musical vikhovannya in a kindergarten]*. Muzychna Ukraina.
- Akimova, A. R. (2019). Individual-topological features of development of musical, artistic and intellectual abilities among pre-school age children. *Music Scholarship*, 3, 139–149. <https://doi.org/10.17674/1997-0854.2019.3.139-149>
- De la Cruz-Pavía, I., Gervain, J. (2021). Infants' perception of repetition-based regularities in speech: a look from the perspective of the same/different distinction. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 37, 125–132. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2020.11.014>
- Kouvava, S. (2011). The influence of musical games and role-play activities upon primary school children's self-concept and peer relationships. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 29, 1660–1667. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.409>
- Raluca, B., Bocos, M. (2012). Aesthetic education in Romanian kindergartens diachronic approaches. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 46, 2247–2252. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.05.463>

ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКИЕ ВИДЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Сараева Ирина,

аспирантка кафедры теории и методики дошкольного воспитания
факультета дошкольной педагогики и психологии,

Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Старопортофранковская, 34, 65125 Одесса, Украина,
ladybug82@ukr.net

Развитие детского творчества является актуальной проблемой современной педагогики, и перед системой образования возникает главная цель – воспитание у подрастающего поколения творческого подхода к пониманию окружающего мира, активности и самостоятельности мышления, которые способствуют достижению позитивных изменений в жизни общества. Формирование творческой личности ребенка является целью педагогического процесса, который создает благоприятно-эмоциональные условия для каждого ребенка, обеспечивает духовное развитие и способствует формированию художественно-творческих способностей детей дошкольного возраста. В статье рассматривается проблема развития детского творчества средствами музыкального и театрального искусства. Показана важность познания детьми дошкольного возраста музыкального искусства, раскрыта структура музыкальности и пути ее исследования. Отмечено, что ребенок развивается в процессе музыкальной деятельности под воздействием ценностей музыкального искусства, общения с музыкой и взрослыми. Выяснено, что слушание музыки способствует развитию художественного вкуса и формированию оценочных суждений. Именно музыка дает возможность ребенку увидеть окружающий мир по-новому, ведь разнообразное содержание музыкальных произведений активизирует фантазию, развивает память, восприятие, творческие способности, обогащает словарный запас. В статье представлена и подана классификация одного из специфических видов детской активности – театрализованной деятельности, которая связана с драматизацией и игрой, содержит творческое начало и является разновидностью художественной деятельности. Очерченные виды деятельности художественного образования в дошкольном возрасте формируют личность ребенка, развивают ее творческие способности, интуитивно направляют проявления ребенка к оценочно-контрольным действиям.

Ключевые слова: дети дошкольного возраста; музыкальность; музыкальная деятельность; театрализованная деятельность; театрально-игровая деятельность.

ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITIES IN WORKING WITH PRESCHOOL CHILDREN

Saraieva Irina,

Postgraduate Student at the Department of Theory and Methods of Preschool Education,

Faculty of Preschool Pedagogy and Psychology,

South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,

34 Staroportofrankivska Str., 65125 Odessa, Ukraine,

ladybug82@ukr.net

The development of children's creativity is an urgent problem of modern pedagogy. The main goal of the educational system is to educate the younger generation of a creative approach to transform the world around them, active and independent thinking, to contribute the achievement of positive changes in the life of society. The formation of the child's personality serves as a direction of the pedagogical process, which creates favorable emotional conditions for each child, ensures spiritual development and contributes to the formation of artistic and creative abilities of preschool children. The article deals with the problem of the development of children's creativity by means of musical and theatrical art. The importance of cognition of musical art by preschool children is given. The structure of musicality and the ways of its research are revealed. It is noted that the child develops in the process of musical activity under the influence of the values of musical art, communication between music and adults. It was found that listening to music contributes to the development of artistic taste and the formation of value judgments. Exactly music enables the child to see the world around him in a new way because the diverse content of musical works arouses imagination, develops memory, perception, creativity, and enriches vocabulary. The article presents classification of one of the specific types of children's activity. It is theatrical activity associated with dramatization and play, contains a creative principle and is a kind of artistic activity. Theatrical activity reveals the creative potential of the child, fosters a creative personality, teaches the child to notice interesting ideas in the world around him and to impersonate them, to create his own artistic image. It is noted that theatrical-play activity contributes to the child's study of human feelings, fosters will, develops dreams, ideas, initiative of speech, creates a positive attitude, relieves stress, teaches how to solve conflict situations due to play. These types of art education's activities in preschool age form the personality of the child, develop his creative abilities, direct the child's manifestations to evaluative and control actions intuitively.

Keywords: musicality; musical activity; preschool children; theatricalizing activity; theater and play activities.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2021

Прийнято до друку 25.03.2021